

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

17. november 2011 *

I sag C-412/10,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Det Forenede Kongerige), ved afgørelse af 27. juli 2010, indgået til Domstolen den 18. august 2010, i sagen:

Deo Antoine Homawoo

mod

GMF Assurances SA,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.-C. Bonichot, og dommerne A. Prechal, K. Schiemann, C. Toader (refererende dommer) og E. Jarašiūnas,

* Processprog: engelsk.

generaladvokat: P. Mengozzi
justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 14. juli 2011,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Deo Antoine Homawoo ved J. Dingemans, QC, advokaterne M. Zurbrugg og K. Deal samt ved solicitor I. Mitchell

- GMF Assurances SA ved N. Paines, QC, advokat P. Janusz og solicitors S. Ball og P. Thomas

- Det Forenede Kongeriges regering ved L. Seeboruth, som befuldmægtiget

- den græske regering ved G. Karipsiadis og T. Papadopoulou, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved M. Wilderspin, som befuldmægtiget,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 6. september 2011,

afsagt følgende

Dom

- ¹ Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 31 og 32 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11. juli 2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II-forordningen) (EUT L 199, s. 40, herefter »forordningen«), sammenholdt med artikel 297 TEUF.
- ² Anmodningen er blevet indgivet under en sag mellem Deo Antoine Homawoo, der har bopæl i Det Forenede Kongerige, og som under et ophold i Frankrig kom til skade ved en bilulykke, og GMF Assurances SA (herefter »GMF«), der er et forsikringselskab, som er oprettet og etableret i Frankrig.

Retsforskrifter

EU-retten

3 6., 13., 14. og 16. betragtning til forordningen er affattet som følger:

»(6) Af hensyn til det indre markeds funktion er det nødvendigt — for at gøre udfaldet af retssager mere forudsigeligt, skabe større sikkerhed om, hvilken lov der skal anvendes, og fremme den frie bevægelighed for retsafgørelser — at lovvalgsreglerne i medlemsstaterne udpeger samme nationale lov, uanset i hvilket land den domstol, som sagen er anlagt ved, er beliggende.

[...]

(13) Ensartede regler, der skal anvendes, uanset hvilken lov de udpeger, kan afværge risikoen for konkurrenceforvridninger mellem procesparter i Fællesskabet.

(14) Kravet om retssikkerhed og behovet for at finde en retfærdig løsning i konkrete sager er væsentlige elementer i et område med retfærdighed. [...]

[...]

(16) Ensartede regler bør øge forudsigeligheden af retsafgørelser og sikre en fornuftig balance mellem den påstået ansvarliges interesser og den skadelidtes interesser. [...]«

4 Forordningens artikel 4, stk. 1, bestemmer:

»Medmindre andet er fastsat i denne forordning, anvendes på en forpligtelse uden for kontrakt, der udspringer af en skadevoldende handling, loven i det land, hvor skaden indtræder, uanset i hvilket land den skadevoldende begivenhed fandt sted, og uanset i hvilket land eller hvilke lande de indirekte følger af denne begivenhed indtræder.«

5 Forordningens artikel 15 med overskriften »Rækkevidden af den lov, der skal anvendes« bestemmer:

»Den lov, der i henhold til denne forordning skal anvendes på en forpligtelse uden for kontrakt, finder navnlig anvendelse på spørgsmål om:

[...]

c) en skades eksistens, dens art og vurderingen af den eller den ønskede genoprettelse

[...]«

- 6 Forordningens artikel 28, der har overskriften »Forholdet til eksisterende internationale konventioner«, bestemmer:

»1. Denne forordning berører ikke anvendelsen af internationale konventioner, som en eller flere medlemsstater er parter i på tidspunktet for denne forordnings vedtagelse, og som fastsætter lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt.

2. Denne forordning har dog i forbindelserne mellem medlemsstaterne forrang for konventioner, der udelukkende er indgået mellem to eller flere medlemsstater, for så vidt sådanne konventioner vedrører områder, der er omfattet af denne forordning.«

- 7 Forordningens artikel 29 om listen over internationale konventioner bestemmer i stk. 1:

»Senest den 11. juli 2008 meddeler medlemsstaterne Kommissionen de i artikel 28, stk. 1, omhandlede konventioner. Efter denne dato meddeler medlemsstaterne Kommissionen enhver opsigelse af sådanne konventioner.«

- 8 Forordningens artikel 30, stk. 2, har følgende ordlyd:

»Senest den 31. december 2008 forelægger Kommissionen for Europa-Parlamentet, Rådet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg en undersøgelse af situationen vedrørende den lov, der finder anvendelse på forpligtelser uden for kontrakt, der opstår som følge af krænkelse af privatlivet og individets rettigheder, herunder

for så vidt angår regler om pressefrihed og ytringsfrihed i medierne og forhold vedrørende lovvalg i forbindelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 95/46/EF af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger [(EFT L 281, s. 31)].«

- 9 Forordningens artikel 31, der har overskriften »Tidsmæssig anvendelse«, bestemmer:

»Denne forordning finder anvendelse på skadevoldende begivenheder, der finder sted efter dens ikrafttræden.«

- 10 Forordningens artikel 32, der har overskriften »Anvendelsesdato«, bestemmer:

»Denne forordning anvendes fra den 11. januar 2009, med undtagelse af artikel 29, der anvendes fra den 11. juli 2008.«

Nationale retsforskrifter

- 11 Som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, er de engelske lovvalgsregler for sager om erstatning uden for kontrakt indeholdt i del III i lov af 1995 om international privatret (forskellige bestemmelser) (Private International Law (Miscellaneous Provisions) Act 1995), og det fastsættes heri, at det er lovgivningen i det land, hvor den skadevoldende handling finder sted, der finder anvendelse. Angående personskader bestemmer

section 11(2)(a) i nævnte lov af 1995, at det er lovgivningen på det sted, hvor personen opholdt sig, da den pågældende pådrog sig skaden, der finder anvendelse.

- 12 Section 15A i nævnte lov af 1995, der er indsat ved bekendtgørelse af 2008 vedrørende lov om sager om erstatning uden for kontrakt (England, Wales og Nordirland) (Law Applicable to Non-Contractual Obligations (England and Wales and Northern Ireland) Regulations 2008 (SI 2008 nr. 2986)), bestemmer, at ingen bestemmelse i del III i denne lov af 1995 »påvirker afgørelsen af spørgsmål vedrørende skadevoldende handlinger, der afgøres efter [forordningen]«.

- 13 Hvad angår vurderingen af skader fastsætter national retspraksis, navnlig House of Lords' afgørelse i sagen *Harding v Wealands* ((2007) 2 AC 1), at vurdering af skader, som giver ret til erstatning, er et processuelt spørgsmål, der er underlagt engelsk ret som *lex fori*.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 14 Under et ophold i Frankrig kom Deo Antoine Homawoo den 29. august 2007 ud for et uheld forårsaget af et motorkøretøj, hvis fører var forsikret hos GMF.

- 15 Den 8. januar 2009 anlagde Deo Antoine Homawoo sag for High Court of Justice mod bl.a. GMF med påstand om erstatning for personskader og følgeskader.

- 16 Sagsøgeren i hovedsagen har for den forelæggende ret gjort gældende, at skadevurderingen er underlagt engelsk ret, som er den ret, der udpeges i henhold til de lex fori-lovvalgsregler, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen. Sagsøgeren har således anført, at forordningen ikke finder tidsmæssig anvendelse, idet den i henhold til artikel 31 og 32 ikke finder anvendelse på skadevoldende begivenheder, der — som i hovedsagen — fandt sted før den 11. januar 2009, som er den dato, der er fastsat for dens ikrafttræden. Subsidiært har sagsøgeren gjort gældende, at forordningen ikke finder anvendelse, idet den omhandlede sag, uafhængigt af, hvornår skaden indtrådte, er anlagt inden denne ikrafttrædelsesdato.
- 17 GMF, som ikke har bestridt, at sagsøgerens påstand om erstatning er begrundet, har imidlertid gjort gældende, at vurderingen af skaderne er undergivet fransk ret i henhold til de lovvalgsregler, der er fastsat i forordningen. Ifølge GMF trådte forordningen nemlig i medfør af reglen i artikel 297 TEUF i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende*. Den finder folgelig anvendelse i hovedsagen, idet den skadevoldende begivenhed fandt sted efter denne dato, og idet den nationale ret afgjorde spørgsmålet om, hvilken lov der finder anvendelse, efter den 11. januar 2009.
- 18 Det er for det første High Court of Justices opfattelse, at forordningens artikel 32 ikke henviser til tidspunktet for et søgsmåls anlæggelse eller tidspunktet for en retsafgørelses afsigelse, hvorfor der ikke er nogen holdepunkter for at fortolke denne bestemmelse således, at forordningen finder anvendelse på ethvert søgsmål, der er anlagt efter den dato, der er fastsat i bestemmelsen. High Court of Justice har for det andet anført, at en fortolkning, hvorefter forordningen finder anvendelse på skadevoldende begivenheder, der har fundet sted efter den 11. januar 2009, gør det muligt at sikre retssikkerheden, idet der herved fastsættes et bestemt tidspunkt, der ikke er knyttet til anlæggelsen af retssager. Henset til ordlyden af forordningens artikel 31 er High Court of Justice imidlertid i tvivl om, hvorvidt en sådan fortolkning kan anlægges.

¹⁹ Under disse omstændigheder har High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal [forordningens] artikel 31 og 32 [...], sammenholdt med artikel 297 TEUF, fortolkes således, at en national ret er forpligtet til at anvende [forordningen] og navnlig denne forordnings artikel 15 litra c), i en sag, hvor den skadevoldende begivenhed fandt sted den 29. august 2007?

2) Påvirkes svaret på spørgsmål 1 af en af disse faktiske omstændigheder:

a) [E]rstatningssøgsmålet blev anlagt den 8. januar 2009.

b) [D]en nationale ret traf først afgørelse vedrørende den anvendelige lovgivning efter den 11. januar 2009?«

Om de præjudicielle spørgsmål

²⁰ Med de præjudicielle spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om forordningens artikel 31 og 32, sammenholdt med artikel 297 TEUF, skal fortolkes således, at en national ret er forpligtet til udelukkende at anvende forordningen på skadevoldende begivenheder, der har fundet sted fra den 11. januar 2009, og om tidspunktet for erstatningssøgsmålets anlæggelse og

tidspunktet for en afgørelse vedrørende den anvendelige lovgivning truffet af den ret, som sagen er indbragt for, har betydning med hensyn til fastlæggelsen af forordningens tidsmæssige anvendelsesområde.

- 21 Med henblik på at besvare den forelæggende rets spørgsmål skal disse to bestemmelser i forordningen undersøges for at fastlægge forordningens ikrafttrædelsesdato, samt fra hvilket tidspunkt forordningen finder anvendelse.

- 22 Hvad angår forordningens ikrafttrædelsesdato bemærkes, at lovgivningsmæssige retsakter i henhold til artikel 297, stk. 1, tredje afsnit, TEUF træder i kraft på det tidspunkt, der er fastsat i retsakterne, eller, hvis et sådant ikke er angivet, på tyvendagen efter offentliggørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende*.

- 23 Selv om forordningen ikke i det foreliggende tilfælde udtrykkeligt fastsætter en ikrafttrædelsesdato, indeholder den dels artikel 31, der har overskriften »Tidsmæssig anvendelse«, hvorefter forordningen finder anvendelse på skadevoldende begivenheder, der finder sted efter dens ikrafttræden, dels artikel 32, der har overskriften »Anvendelsesdato«, hvorefter forordningen anvendes fra den 11. januar 2009, med undtagelse af en artikel, der ikke er omhandlet i hovedsagen.

- 24 I denne henseende bemærkes, at det er tilladt lovgiver at sondre mellem ikrafttrædelsesdatoen og anvendelsesdatoen for en retsakt, som den vedtager, ved at forsinke den sidstnævnte dato i forhold til den førstnævnte. En sådan procedure gør det bl.a. muligt for medlemsstaterne og Unionens institutioner, når en retsakt er trådt i kraft og dermed er indsat i Unionens retsorden, på grundlag af denne retsakt at opfylde de forudgående forpligtelser, som påhviler dem, og som er uomgængelige for retsaktens senere fulde gennemførelse i forhold til alle de retssubjekter, som er omfattet heraf.

- 25 Som generaladvokaten har anført i punkt 21 i forslaget til afgørelse, har lovgiver således fulgt denne fremgangsmåde i flere retsakter vedtaget på området for det civilretlige samarbejde, såsom bl.a. Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) (EUT L 177, s. 6).
- 26 For så vidt angår forordningen er det ubestridt, at dens ikrafttrædelsesdato hverken fastsættes i dens artikel 31 eller 32.
- 27 Der er ganske vist tre af forordningens sprogversioner, hvor overskriften på forordningens artikel 32 henviser til begrebet ikrafttrædelse («Inwerkingtreding», »Data intrării în vigoare« og »Entrada en vigor«). Selv i disse tre versioner fastsætter artiklens indhold imidlertid den 11. januar 2009 som forordningens anvendelsesdato.
- 28 Som generaladvokaten har anført i punkt 39 i forslaget til afgørelse, fremgår det af Domstolens retspraksis, at nødvendigheden af en ensartet fortolkning af EU-retsakterne udelukker, at en bestemmelses ordlyd i tvivlstilfælde betragtes isoleret, idet det nævnte hensyn tværtimod kræver, at ordlyden fortolkes og anvendes på baggrund af versionerne på de andre officielle sprog (jf. bl.a. dom af 12.7.1979, sag 9/79, Koschniske, Sml. s. 2717, præmis 6, og af 10.9.2009, sag C-199/08, Eschig, Sml. I, s. 8295, præmis 54).
- 29 Henset til bestemmelsens indhold, som er ens i alle sprogversionerne, bemærkes i det foreliggende tilfælde, at forordningens artikel 32 ikke fastsætter forordningens ikrafttrædelsesdato, men dens anvendelsesdato.

- 30 Heraf følger, at i mangel af en særlig bestemmelse, hvori forordningens ikrafttrædelsesdato fastsættes, skal denne dato fastlægges i henhold til den almindelige regel i artikel 297, stk. 1, tredje afsnit, TEUF. Da forordningen blev offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende* den 31. juli 2007, trådte den i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen, dvs. den 20. august 2007.
- 31 En sådan konklusion bekræftes af den omstændighed, at forordningen pålagde medlemsstaterne og Kommissionen visse forpligtelser fra sidstnævnte dato. I henhold til forordningens artikel 29 var medlemsstaterne således forpligtet til inden forordningens anvendelsesdato, nærmere bestemt inden den 11. juli 2008, at meddele Kommissionen, hvilke internationale konventioner de var part i på området, og Kommissionen skulle offentliggøre en liste over disse konventioner i *Den Europæiske Unions Tidende*.
- 32 I henhold til forordningens artikel 30, stk. 2, skulle Kommissionen endvidere senest den 31. december 2008 forelægge en undersøgelse af situationen vedrørende den lov, der finder anvendelse på forpligtelser uden for kontrakt, for Parlamentet, Rådet og Det Økonomiske og Sociale Udvalg. Disse forpligtelser skulle således være opfyldt inden den 11. januar 2009, som er den dato, der i forordningens artikel 32 er fastsat for dens anvendelse på alle dens retssubjekter.
- 33 Under disse omstændigheder kan forordningens artikel 31, der ifølge sin overskrift vedrører »Tidsmæssig anvendelse«, ikke fortolkes uden at tage hensyn til den anvendelsesdato, der er fastsat i forordningens artikel 32, nemlig den 11. januar 2009. Det må derfor fastslås, at forordningen i henhold til dens artikel 31 finder anvendelse på skadevoldende begivenheder, der har fundet sted fra dette tidspunkt.

- 34 En sådan fortolkning er den eneste fortolkning, som ifølge 6., 13., 14. og 16. betragtning til forordningen gør det muligt at sikre den fulde gennemførelse af forordningens formål, som er at gøre udfaldet af retssager mere forudsigeligt, at skabe større retssikkerhed i forhold til, hvilken lov der skal anvendes, og at sikre en ensartet anvendelse af forordningen i alle medlemsstaterne.
- 35 Disse formål ville derimod være i fare for at blive undermineret, såfremt forordningen skulle anvendes på begivenheder, der er indtrådt i tiden mellem forordningens ikrafttrædelsesdato og datoen fastsat i dens artikel 32. Som sagsøgeren i hovedsagen, Det Forenede Kongeriges regering og Kommissionen har anført, er det ikke udelukket, at to begivenheder, der inden den 11. januar 2009 fandt sted på den samme dag, således ville være underlagt forskellige lovgivninger alt efter tidspunktet for erstatningssøgsmålets anlæggelse og tidspunktet for afgørelsen vedrørende den anvendelige lovgivning truffet af den ret, som sagen er indbragt for. De forpligtelser, der følger af en begivenhed, som på samme sted har voldt skade på flere personer, ville desuden være underlagt forskellige lovgivninger, alt efter hvornår de forskellige retssager blev anlagt.
- 36 Hverken tidspunktet for sagens anlæggelse eller den nationale rets fastlæggelse af den anvendelige lov er derfor relevant med hensyn til fastlæggelsen af forordningens tidsmæssige anvendelsesområde. Som det fremgår af forordningens artikel 31, er det udelukkende tidspunktet, hvor den skadevoldende handling fandt sted, som skal tages i betragtning.
- 37 Under disse omstændigheder skal de forelagte spørgsmål herefter besvares med, at forordningens artikel 31 og 32, sammenholdt med artikel 297 TEUF, skal fortolkes således, at en national ret er forpligtet til udelukkende at anvende denne forordning på skadevoldende begivenheder, der har fundet sted fra den 11. januar 2009, og at tidspunktet for erstatningssøgsmålets anlæggelse og tidspunktet for en afgørelse vedrørende den anvendelige lovgivning truffet af den ret, som sagen er indbragt for, ikke har betydning med hensyn til fastlæggelsen af denne forordnings tidsmæssige anvendelsesområde.

Sagens omkostninger

- ³⁸ Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Artikel 31 og 32 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11. juli 2007 om lovvalsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II-forordningen), sammenholdt med artikel 297 TEUF, skal fortolkes således, at en national ret er forpligtet til udelukkende at anvende denne forordning på skadevoldende begivenheder, der har fundet sted fra den 11. januar 2009, og at tidspunktet for erstatningssøgsmålets anlæggelse og tidspunktet for en afgørelse vedrørende den anvendelige lovgivning truffet af den ret, som sagen er indbragt for, ikke har betydning med hensyn til fastlæggelsen af denne forordnings tids-mæssige anvendelsesområde.

Underskrifter